



Tadeusz Ceynowa

Uniwersytet Szczeciński, Szczecin | Instytut Nauk Teologicznych  
ORCID: 0000-0002-8105-8823, e-mail: tceynowa@interia.pl

## 11 LAT ISTNIENIA „ROCZNIKA SKRZATUSKIEGO”

### Streszczenie

Jubileusze są okazją do pewnych podsumowań i nakreślenia nowych lub skorygowania obecnych działań. Trzydzieści lat ukazywania się „Studiów Koszalińsko-Koło-brzeskich” skłania nie tylko do zwrócenia uwagi na genezę, rozwój i stan obecny tego czasopisma, ale również na nowe i większe możliwości wydawnicze koszalińskiego środowiska naukowego. W przestrzeni naukowej pojawiło się drugie czasopismo naukowe o tematyce teologiczno-histerycznej, zatytułowane „Rocznik Skrzatuski”. Powstanie tego periodyku związane jest ściśle z diecezjalnym sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Skrzatuszu. W 2013 roku obchodzono 25-lecie uroczystej koronacji koronami papieskimi Piety Skrzatuskiej. Zorganizowane z tej okazji sympozjum i zobowiązanie się do przyszłej współpracy dyrektorów archiwów salezjańskiego w Pile i diecezjalnego w Koszalinie dało asumpt do utworzenia pierwszej i jak dotąd ostatniej redakcji nowo ukonstytuowanego rocznika. Tytuł nawiązuje do znaczenia skrzatuskiego sanktuarium od czasu pojawienia się tam uratowanej Piety z mieleńskiego kościoła. Znaczenie Skrzatusza podkreśliła również decyzja bpa Ignacego Jeża, kiedy ustanowił tam w 1972 roku diecezjalne sanktuarium dla Kościoła koszalińsko-koło-brzeskiego. Wytężona praca kolejnych kustoszy, wsparcie diecezjan i kolejnych biskupów doprowadziły do tego, że jest to liczące się miejsce pielgrzymkowe nie tylko dla Polaków napływających z wielu regionów, ale i dla gości zagranicznych. Redakcja rocznika, ściśle współpracując z wydawcami „Studiów Koszalińsko-Koło-brzeskich”, ciągle podnosi standardy wydawnicze periodyku. Na łamach czasopisma publikowało swój dorobek naukowy 68 osób reprezentujących różne ośrodki naukowe w Polsce i za granicą. Daje również możliwość opublikowania dorobku naukowego kolejnym absolwentom akademickim.

**Słowa kluczowe:** czasopismo, jubileusz, diecezja koszalińsko-koło-brzeska, sanktuarium maryjne, Skrzatusz, „Rocznik Skrzatuski”

Abstract

## 11 YEARS OF “THE SKRZATUSZ ANNALS”

Anniversaries are an opportunity to make some summaries and outline new or correct current activities. Thirty years of publishing of the “Koszalin-Kołobrzeg Studies” encourages us not only to pay attention to the origins, development and current state of this journal, but also to the new and greater publishing possibilities of the Koszalin scientific community. A second scientific journal on theological and historical topics entitled “The Skrzatusz Annals” appeared in the scientific space. The creation of this periodical is closely related to the diocesan sanctuary of Our Lady of Sorrows in Skrzatusz. In 2013, the 25th anniversary of the ceremonial coronation of Pieta Skrzatuska with papal crowns was celebrated. The symposium organized on this occasion and the commitment to future cooperation of the directors of the Salesian archives in Pila (Piła) and the diocesan archives in Koszalin gave rise to the creation of the first and, so far, last edition of the newly constituted yearbook. The title refers to the importance of the Skrzatusz sanctuary since the rescued Pieta from the Mielecin (Miełecin) church appeared there. The importance of Skrzatusz was also emphasized by the decision of Bishop Ignacy Jeż, when he established in 1972 a diocesan sanctuary for the Koszalin-Kołobrzeg (Kołobrzeg) Church. The hard work of successive custodians and the support of diocesans and subsequent bishops have made it an important pilgrimage place not only for Poles coming from many regions, but also for foreign guests. The editorial staff of the yearbook, working closely with the publishers of “Koszalin-Kołobrzeg Studies”, constantly improve the publishing standards of the periodical. 68 people representing various research centers in Poland and abroad published their scientific achievements in the magazine. It also provides an opportunity for subsequent academic graduates to publish their scientific achievements.

**Keywords:** periodical, jubilee, Koszalin-Kołobrzeg (Kołobrzeg) Diocese, St. Mary’s Sanctuary, Skrzatusz, “The Skrzatusz Annals”

## Wstęp

Przeżywane jubileusze często skłaniają do refleksji, podsumowań, a czasami do podejmowania nowych wyzwań i realizowania kolejnych zamierzeń. Powstanie pierwszego czasopisma naukowego w diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej<sup>1</sup>, „Studiów Koszalińsko-Kołobrzesckich”

---

1 Tadeusz Ceynowa, „Koszalińsko-kołobrzescka diecezja”, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 9 (Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski, 2002), kol. 976–978 (tam bogata literatura); Lech Bończa-Bystrzycki, *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w granicach diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej (X–XX/XXI wiek)* (Koszalin: Wydawnictwo Lech Bończa-Bystrzycki, 2012), 545–651; Lech Bończa-Bystrzycki, „Zarys dziejów Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w granicach diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej”, w: *Schematyzm Diecezji Koszalińsko-Kołobrzesckiej 1998*, red. Krzysztof Zadarko (Koszalin: Kuria Biskupia Koszalińsko-Kołobrzescka, 1998), 83–87; Kazimierz Kozłowski, „Narodziny diecezji szczecińsko-kamieńskiej i koszalińsko-kołobrzesckiej (1945–1975)”, w: *Źródła do Dziejów Pomorza Zachodniego*, t. 14 (Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, 2012), 95–103.

(dalej SKK), wiązało się z obchodzonym 20-leciem samodzielnej struktury kościelnej powstałej w 1972 roku. Po latach pasterzowania bpa Ignacego Jeża<sup>2</sup>, pierwszego organizatora struktur diecezjalnych (wydziałów kurii, sądu biskupiego, duszpasterstwa charytatywnego, seminarium duchownego), i reorganizacji struktur terytorialnych diecezji w Polsce, kolejny biskup diecezjalny Czesław Domin<sup>3</sup>, który dysponował już odpowiednią, samodzielną kadrami naukową, mógł zainicjować wydawanie naukowego periodyku. Systematyczne uzupełnianie kadry naukowej Kościoła koszalińsko-kołobrzeskiego oraz zaangażowanie jej w strukturach akademickich zaowocowało (po 20 latach wydawania SKK, i z okazji jubileuszu 25-lecia koronacji Piety Skrzatuskiej) pojawieniem się w przestrzeni naukowej kolejnego periodyku historyczno-teologicznego, zatytułowanego „Rocznik Skrzatuski”, który jako „młodszy brat” SKK obchodził w tym roku już 11. urodziny.

## 1. Geneza czasopisma

Ruch reformacyjny zatwierdzony na sejmie w Trzebiatowie w 1534 roku zlikwidował rozwijający się kult maryjny na Pomorzu. W sprostestantyzowanej diecezji kamińskiej wygasły miejsca kultu na trzech górach: Górze Chełmskiej pod Koszalinem, Górze Polanowskiej i Rowokole koło Smołdzina. Od końca XVI wieku najbardziej wysunięte w kierunku północno-zachodnim I Rzeczypospolitej było miejsce kultu figury Matki Bożej Bolesnej w kościele skrzatuskim, należącym wówczas do diecezji poznańskiej<sup>4</sup>. Pieta, w wyniku działań reformatorów luterańskich wyrzucona z kościoła w Mielęcynie (koło Tuczna), trafiła opatrznościowo, dzięki garncarzowi pilskiemu, do nowo poświęconego drewnianego kościółka skrzatuskiego. Liczne cuda i łaski dokonujące się za wstawiennictwem MB Bolesnej spowodowały rozwój ruchu pielgrzymkowego mieszkańców ziemi waleckiej, Krajny i Wielkopolski. To wzbudziło zainteresowanie władzy duchownej w Poznaniu,

2 Ignacy Jeż, *Przygody z Opatrznością, z biskupem Ignacym Jeżem rozmawiają Alina Petrowa-Wasilewicz i ks. Krystian Kukowka* (Katowice: Księgarnia św. Jacka, 2004); Tadeusz Ceynowa, „Jeż Ignacy Ludwik (1914–2007)”, w: *Słownik polskich teologów katolickich*, t. 10, red. Tomasz Błaszczuk, Waldemar Gliński, Józef Mandziuk (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2019), 453–457 (tam bogata literatura).

3 Tadeusz Ceynowa, „Domin Czesław”, w: *Słownik polskich teologów katolickich*, t. 9, red. Józef Mandziuk (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2006), 158–159 (tam bogata literatura); Adam Rybicki, *Zaufajcie miłosierdziu! Biskup Czesław Domin (1929–1996)* (Katowice: Księgarnia św. Jacka, 2002).

4 Andrzej Józef Delerdt, *Źródło łask Boskich nieprzebrane. Matka Boska Bolesna do Skrzatusza i Jej historia* (Koszalin: Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej (Radom: Wydawnictwo Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Eksploatacji, 2021); Arno Giese, *Królowa narodu cz. 2: Strażnica katolicyzmu Sanktuarium Batki Bożej Bolesnej w Skrzatuszu Pani i Królowej Ziemi Walecko-Pilskiej* (Pelplin: Bernardinum, 2002); Jan Korytkowski, *Brevis descriptio historio-geographica ecclesiarum archidioecesis Gnesnensis et Posnaniensis* (Gnesnae, 1888); Alojzy Fridrich, *Historie cudownych obrazów Najświętszej Maryi Panny w Polsce* (Kraków: Wydawnictwo WAM, 2008), 176–181; Krzysztof Hagedorn, *Dzieje parafii w Skrzatuszu w Polsce porozbiorowej*, mps (Lublin, 1988); Krzysztof Hagedorn, „Powstanie parafii w Skrzatuszu i jej uposażenie”, *Seminare* 11 (1995): 225–228; Ludwik Bąk, *Ziemia walecka w dobie reformacji i kontrreformacji w XVI–XVIII w.* (Piła: Wydawnictwo Ekolog, 1999).

która dla sprawdzenia cudownych wydarzeń wysłała tam specjalną komisję w 1640 roku<sup>5</sup>. Niestety, z powodu potopu szwedzkiego ogłoszenie prac komisji musiano odłożyć. Kiedy stało się to możliwe, po ponownym poświęceniu świątyni, bp Wojciech Tolibowski ogłosił w 1660 roku cudowność Piety Skrzatuskiej. Intensywny ruch pielgrzymkowy, wzmacniany działalnością waleckich jezuitów, staraniami starosty nowodworskiego Konstantego Brezy i decyzjami samego władcy Jana III Sobieskiego, doprowadził do wybudowania nowej, barokowej świątyni pod koniec XVII wieku. Wzorem innych sanktuariów maryjnych Skrzatusz doczekał się opisu swojej historii dopiero w drugiej połowie XVIII wieku. Niestety, zapis ten, być może z powodu rozbiorów, nie doczekał się wydania drukiem i zachował się jedynie w archiwum parafialnym. W 1773 roku papież Klemens XIV dokonał kasaty jezuitów, a 10 lat później, po decyzji króla Prus, w Wałczu powoli zaczęło przygasać pielgrzymowanie do Piety Skrzatuskiej. O pewnym odradzaniu znaczenia tamtego miejsca można mówić po zakończeniu okresu kulturkampfu. Niemieccy administratorzy kościelni z okresu międzywojennego próbowali organizować regularne pielgrzymki stanowe do MB Bolesnej. Sytuacja zmieniła się diametralnie po II wojnie światowej, wraz z wyjazdem dotychczasowych niemieckich mieszkańców i osiedleniem się Polaków przybyłych z różnych terenów II Rzeczypospolitej. W ordynariacie gorzowskim powstałym w 1945 roku kult maryjny rozwinął się w czterech ośrodkach: Rokitnie, Paradyżu, Otyniu i Skrzatuszu. Na pierwszy plan wysunęło się sanktuarium rokitniańskie. Z chwilą przybycia salezjanów z Paradyża do Skrzatusza można mówić o powolnym wzroście znaczenia tego miejsca na mapie Kościoła gorzowskiego<sup>6</sup>. Zdaniem autora najważniejszym impulsem do powrotu do dawnej świetności tego sanktuarium była decyzja pierwszego biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego, Ignacego Jeża. Hierarcha, lekceważony przez władze wojewódzkie i miejskie w Koszalinie, udał się 15 września 1972 roku, jeszcze przed swoim ingresem do koszalińskiej katedry, do Skrzatusza, gdzie ogłosił to miejsce jedynym i prawdziwym sanktuarium diecezji<sup>7</sup>, do którego będzie zapraszał co roku na odpust diecezjalny wszystkich diecezjan. Zaangażowanie salezjańskich kustoszy i ich współpracowników oraz wsparcie bpa Ignacego Jeża zaowocowało ukoronowaniem Piety Skrzatuskiej koronami papieskimi 18 września 1988 roku. Warto w tym miejscu przytoczyć słowa skierowane do

5 Tadeusz Ceynowa, „Ingrossatio Commissionis expeditae super miraculis imaginis B.M.V. in villa Skrzetusz de verbo ad verbum. Sprawozdanie komisji wysłanej do wsi Skrzetusz w sprawie cudów figury B.M.V.”, *Rocznik Skrzatuski* 9 (2021): 79–92.

6 Jarosław Wąsowicz, „Posługa duszpasterska salezjanów w Skrzatuszu w latach 1952–1972”, *Rocznik Skrzatuski* 1 (2013): 75–89; Jarosław Wąsowicz, „Salezianie w Skrzatuszu w latach 1972–2001”, *Rocznik Skrzatuski* 4 (2016): 67–77; Jarosław Wąsowicz, „Ksiądz Stefan Kiełsiński SDB (1932–2017), pierwszy kustosz sanktuarium diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w Skrzatuszu”, *Rocznik Skrzatuski* 6 (2018): 43–57; Jarosław Wąsowicz, „Ksiądz Michał Winiarz SDB (1911–1988), proboszcz parafii w Skrzatuszu i kustosz sanktuarium w latach 1965–1972. Życie i twórczość”, *Rocznik Skrzatuski* 7 (2019): 97–120; Jarosław Wąsowicz, „Ksiądz Lech Kasperowicz SDB (1953–2020), kustosz sanktuarium i proboszcz w Skrzatuszu w latach 1987–1992, organizator uroczystości koronacyjnej”, *Rocznik Skrzatuski* 9 (2021): 101–122.

7 Obecnie w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej funkcjonuje odrodzony kult maryjny na Górze Chełmskiej koło Koszalina, gdzie opiekę sprawują siostry szensztackie, i Górze Polanowskiej, której kustoszem jest o. Janusz Jędrzysek OFMConv.

uczestników uroczystości przez papieża Jana Pawła II, który w tym czasie pielgrzymował po krajach afrykańskich:

Koronacja figury Matki Boskiej Bolesnej, która dokonuje się w Roku Maryjnym w Skrzatuszu, jest głębokim przeżyciem religijnym dla całego Kościoła koszalińsko-kołobrzeskiego. Podążam więc w duchowej pielgrzymce do sanktuarium skrzatuskiego i wraz z ludem Bożym tej drogiej mi diecezji, z jej pasterzem, duchowieństwem i rodzinami zakonnymi modłę się gorąco, aby Maryja, która przoduje całemu Kościołowi na drodze wiary, miłości i doskonałego zjednoczenia z Chrystusem (por. *Lumen Gentium*), stała się dla każdego brata i siostry w wierze wzorem w codziennym zwyciężaniu zła dobrem, w konsekwentnej realizacji własnego powołania życiowego i dochowaniu wierności Chrystusowi, odkupicielowi człowieka. Jej też zawierzam Was i Wasze trudne sprawy związane z wykonywaniem pracy zawodowej, poszanowaniem praw i obowiązków pracowniczych, życiem rodzinnym, wychowaniem dzieci i młodzieży. Wszystkim uczestnikom uroczystości koronacyjnej, stróżom sanktuarium maryjnego w Skrzatuszu i całej wspólnocie diecezjalnej z serca błogosławię: W imię Ojca i Syna i Ducha Świętego<sup>8</sup>.

Po niespełna 50 latach, w 2001 roku, decyzją bpa Mariana Gołębiewskiego kustoszami sanktuarium skrzatuskiego stali się duszpasterze diecezjalni. W 2013 roku w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej uroczystie obchodzono 25-lecie koronacji. Poza uroczystościami liturgicznymi zorganizowano w gmachu Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie sympozjum mariologiczno-historyczne<sup>9</sup>. Powstała wówczas myśl, aby wydrukować wygłoszone na nim referaty, dodać skrócone kalendarium sanktuarium od jego początków, a także dokumentację fotograficzną. W trakcie zbierania materiałów do monografii zrodziła się myśl wydawania czasopisma nawiązującego do przeszłości i obecnej roli skrzatuskiego sanktuarium. Realizacji takiego zamierzenia podjęli się dyrektorzy archiwów: salezjańskiego w Pile – ks. dr Jarosław Wąsowicz SDB, i diecezjalnego w Koszalinie – ks. dr Tadeusz Ceynowa. Ważnym elementem wsparcia powstającej inicjatywy było zapewnienie o pomocy przez bpa pomocniczego dra Krzysztofa Zadarę. Niezastąpioną rolę w zainicjowaniu i regularnym wydawaniu czasopisma odgrywały i odgrywają pracownice Biblioteki WSD w Koszalinie: dr inż. Magdalena Florianowicz i mgr Monika Zielonka<sup>10</sup>.

8 Dajczak Edward, „Wprowadzenie”, *Rocznik Skrzatuski* 1 (2013): 7.

9 Sympozjum nt. 25-lecia koronacji Piety Skrzatuskiej zorganizowali ks. dr hab. prof. US Janusz Bujak i ks. dr Tadeusz Ceynowa.

10 Oprócz *Rocznika Skrzatuskiego* zespół biblioteczny angażuje się w wydawanie innych publikacji ciągłych: „Koszalińsko-Kołobrzeskie Wiadomości Diecezjalne” (od nr. 3/2016) i „Rocznik Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej” (od 2014 roku) oraz zwartych: *40-lecie Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1972–2012*, red. Tadeusz Ceynowa (Koszalin: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego, 2012); *Listy pasterskie biskupów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, red. Tadeusz Ceynowa (Koszalin: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego, 2012); *30 lat seminariów duchownych na Pomorzu Zachodnim*, red. Tadeusz Ceynowa (Koszalin: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego, 2013); *Ks. Piotr Skarga SJ w Roku Jubileuszowym 2012*, red. Krystyna Krawiec-Złotkowska (Słupsk: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku; Koszalin: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego, 2014); Andrzej Józef Delerdt, *Źródło łask Boskich nieprzebrane. Matka Boska Bolesna do Skrzatusza i Jej historia* (Szczecin: Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica; Koszalin: Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, 2017) – kolejne wydania w roku 2018, 2020, 2021; „*E fructu arbor cognoscitur...*” *W sześćsetną rocznicę urodzin Jana Długosza*, red. Krystyna Krawiec-Złotkowska, Tadeusz Ceynowa (Słupsk: Wydawnictwo Akademii Pomorskiej w Słupsku; Koszalin: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie, 2019);

Zaangażowanie dobrze wykształconego środowiska koszalińskiego i pilskiego<sup>11</sup> zaowocowało już jedenastoma tomami periodyku. Redakcje SKK i RS dobrze ze sobą współpracują, czego efektem jest podnoszenie poziomu wydawanych czasopism. Nie licząc diecezji z wielowiekowymi tradycjami akademickimi, tylko nieliczne mogą pochwalić się wydaniem dwóch czasopism naukowych docenianych przez ekspertów.

## 2. Rozwój czasopisma

Rocznica koronacji Matki Boskiej Skrzatuskiej w 2013 roku zaowocowała inicjatywą wydawania *Rocznika Skrzatuskiego* i w tym roku ukazał się tom pierwszy o tematyce mariologicznej i historycznej. Dołączono także kalendarium ważniejszych wydarzeń związanych ze Skrzatuszem, dział recenzji dotyczący publikacji traktujących o regionie oraz aneks i archiwalne fotografie<sup>12</sup>.

Ukonstytuowała się rada naukowa czasopisma, w której skład weszli specjaliści wielu dziedzin. Publikacje zawarte w kolejnych tomach były recenzowane przez niezależnych naukowców. Do czwartego tomu włącznie każdy artykuł opiniowany był przez jednego recenzenta. Od tomu piątego, podnosząc rangę czasopisma, redakcja zdecydowała o podwójnym, niezależnym recenzowaniu każdego artykułu.

Na dział *Artykuły* składają się artykuły naukowe o tematyce: biblistyka, teologia, mariologia, historia, historia Kościoła, prawo kanoniczne, socjologia, heraldyka, archiwistyka, muzykologia, katechetyka, homiletyka, sztuka, duchowość, media, psychologia, zagadnienia pastoralne. Ostatnim artykułem w tym dziale jest każdorazowo kalendarium wydarzeń, które odbyły się w Skrzatuszu w minionym roku. W dziale *Miscellanea* publikowane są nie tylko rozprawy naukowe, ale również źródła do dziejów sanktuarium skrzatuskiego i kultu maryjnego. W kolejnym dziale zamieszczane są recenzje i sprawozdania, natomiast dział *Aneksy* zawiera homilie głoszone w Skrzatuszu podczas corocznych odpustów diecezjalnych i fotografie z różnych wydarzeń (tab. 1). Honorowy patronat wydawniczy

---

500-lecie reformacji. *Historia i perspektywy*, red. Krystyna Krawiec-Złotkowska, Pola Pauba (Słupsk: Wydawnictwo Akademii Pomorskiej w Słupsku; Koszalin: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie, 2020); *Kardynał Stefan Wyszyński. Prymas, Mąż Stanu, Błogosławiony* (Radom: Wydawnictwo Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Eksploatacji; Koszalin: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie; Szczecin: Instytut Nauk Teologicznych Uniwersytetu Szczecińskiego, 2021); „*O Kościele Jezusa Chrystusa dzisiaj*”. *Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Doktorowi Wojciechowi Wojtowiczowi*, red. Edward Sienkiewicz (Koszalin–Poznań, Pallottinum, 2020); *Schematyzm Diecezji Koszalińsko-Kołońskiej 2022*, red. Tadeusz Ceynowa (Koszalin: Kuria Biskupia Koszalińsko-Kołońskiej, 2022); *50 lat Kościoła koszalińsko-kołońskiego*, red. Tadeusz Ceynowa (Radom: Wydawnictwo Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Eksploatacji; Koszalin: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie, Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołońskiej, 2022). Magdalena Florianowicz, Monika Zielonka, „Publikacje Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Koszalińsko-Kołońskiej w Koszalinie”, *Fides – Biuletyn Bibliotek Kościelnych* 2 (2021): 177–200; Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie, „Polecamy nowości”, dostęp 15.12.2023 „<http://www.bibliotekawsd.koszalin.opoka.org.pl/polecamy.html>”.

11 Na terenie miasta nie ma podobnego czasopisma.

12 *Rocznik Skrzatuski* ISSN 2300-8296 jest inicjatywą powstałą w Roku Skrzatuskim z okazji 25-lecia koronacji Piety Skrzatuskiej. Tadeusz Ceynowa, „Wstęp”, *Rocznik Skrzatuski* 1 (2013): 9–10.

objęła Kolegiacka Kapituła Pilska, która w statutach zobowiązała się do rozkrzewiania kultu Matki Bożej Bolesnej i Jej sanktuarium w Skrzatuszu.

W pierwszym tomie opublikowano 9 artykułów, 2 recenzje i 3 aneksy. Dołączono również wstęp ówczesnego biskupa diecezjalnego Edwarda Dajczaka i wprowadzenie redaktora naczelnego ks. dra Tadeusza Ceynowy. Czasopismo jest dostępne zarówno w formie papierowej, jak i elektronicznej, przy czym wersja papierowa jest wersją pierwotną, a jego misją jest rozkrzewianie kultu Matki Bożej Bolesnej i Jej sanktuarium w Skrzatuszu w diecezji oraz w całej Polsce.

Tabela 1. Działy i liczba artykułów w „Roczniku Skrzatuskim” w latach 2013–2023

Numer czasopisma	Działy i liczba artykułów w poszczególnych działach	Suma artykułów
1 (2013)	mariologia (3), historia/historia Kościoła (4), duchowość (1), kalendarium (1), recenzje (2)	14 + wprowadzenie i wstęp + 3 aneksy
2 (2014)	bibliistyka (1), mariologia (1), historia/historia Kościoła (3), archeologia (1), heraldyka (1), kalendarium (1), recenzje (3), sprawozdania (2)	17 + 4 aneksy
3 (2015)	bibliistyka (1), duchowość (2), teologia pastoralna (1), sztuka sakralna (1), homiletyka (2), historia sztuki (1), kaznodziejstwo (1), kalendarium (1), recenzje (2), sprawozdania (3)	15 + 3 aneksy
4 (2016)	bibliistyka (1), mariologia (1), historia/historia Kościoła (3), teologia pastoralna (1), sztuka sakralna (2), kalendarium (1), recenzje (2), sprawozdania (3)	15 + 8 aneksów
5 (2017)	bibliistyka (1), prawo kanoniczne (1), archiwistyka (1), sztuka (1), historia/historia Kościoła (2), teologia (1), psychologia (1), duchowość (2), kalendarium (1), recenzje (2), sprawozdania (2)	15 + 3 aneksy
6 (2018)	bibliistyka (1), mariologia (1), historia/historia Kościoła (3), socjologia (1), heraldyka (1), kalendarium (1), recenzje (3), sprawozdania (2)	13 + 3 aneksy
7 (2019)	bibliistyka (2), mariologia (1), historia/historia Kościoła (2), sztuka (1), muzykologia (1), katechetyka (1), duchowość (2), homiletyka (1), heraldyka (1), media (1), kalendarium (1), recenzje (2), sprawozdania (1)	15 + 4 aneksy
8 (2020)	bibliistyka (2), sztuka sakralna (3), prawo kanoniczne (1), muzykologia (1), mariologia (1), historia/historia Kościoła (5), archiwistyka (1), katechetyka (1), kalendarium (1), recenzje (1), sprawozdania (2)	14 + 5 aneksów
9 (2021)	bibliistyka (2), teologia (1), historia/historia Kościoła (6), homiletyka (1), sztuka (2), kalendarium (1), recenzje (3), sprawozdania (2)	18 + 6 aneksów
10 (2022)	bibliistyka (1), prawo kanoniczne (1), synod (1), duchowość (1), historia/historia Kościoła (6), homiletyka (1), filozofia (1), kalendarium (1), recenzje (2), sprawozdania (3)	18 + 4 aneksy
11 (2023)	bibliistyka (1), historia/historia Kościoła (7), prawo kanoniczne (1), filozofia (1), teologia dogmatyczna (1), duchowość (1), homiletyka (1), hagiografia (1), teologia pastoralna (1), sztuka sakralna (2), kalendarium (1), recenzje (2), sprawozdania (1)	21 + 3 aneksy

Źródło: „Rocznik Skrzatuski” 1–11 (2013–2023).

„Rocznik Skrzatuski” udaje się wydawać co roku zawsze we wrześniu, na odpust diecezjalny w Skrzatuszu. Przez jedenaście lat kolegium redakcyjne pozostało w tym samym składzie. Od 2015 roku zaczęła funkcjonować strona internetowa czasopisma<sup>13</sup> i rocznik zaistniał w bazach indeksacyjnych PBN<sup>14</sup>, CEJSH<sup>15</sup> i ICI Journals Master List<sup>16</sup>. Od 2017 roku dołączył do bazy CEEOL<sup>17</sup>, BazHum<sup>18</sup> i ERIHPlus<sup>19</sup>. Ponadto czasopismo jest również indeksowane w bazach Biblioteka Nauki<sup>20</sup> i Most Wiedzy<sup>21</sup>.

Od roku 2013, czyli od momentu wydania pierwszego numeru „Rocznika Skrzatuskiego”, redaktorem naczelnym jest ks. dr Tadeusz Ceynowa<sup>22</sup>, w skład redakcji wchodzi: ks. dr Jarosław Wąsowicz SDB<sup>23</sup> i bp dr Krzysztof Zadarko<sup>24</sup>, natomiast sekretarzem redakcji jest dr inż. Magdalena Florianowicz. Pracę redakcji wspomagają również redaktorzy językowi: mgr Joanna Janusiak (j. polski) i ks. mgr lic. Juliusz Kisiel (j. angielski). Rada naukowa czasopisma składa się z dziesięciu uznanych naukowców z wieloletnim doświadczeniem akademickim, z czego trzy osoby mają afiliację do uczelni zagranicznych, a są to: bp prof. zw. dr hab. Jan Kopiec, bp prof. zw. dr hab. Henryk Wejman (WT US Szczecin), ks. prof. zw. dr hab. Janusz Bujak (WT US Szczecin), mgr Marek Fijałkowski (Muzeum Okręgowe im. St. Staszica w Pile), prof. zw. dr hab. Kazimierz Kozłowski (WH US Szczecin), Assoz.-Prof. MMag. Dr. Regina Polak, MAS (Institut für Praktische Theologie Pastoraltheologie und Kerygmatik Katholisch-Theologische Fakultät, Universität Wien), dr hab. doc. prof. nadzw. Oleh Razyhrayev (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки – Łuck, Ukraina), ks. dr hab. Grzegorz Wejman, prof. US (WT US Szczecin), o. prof. zw. dr hab. Janusz Zbudniewek OSPPE (WNHiS UKSW Warszawa) i ks. dr Stanisław Zimniak SDB – Salezjański Instytut Historyczny w Rzymie (Istituto Storico Salesiano, Roma). W roku 2023 czasopismo uzyskało 20 punktów na liście czasopism punktowanych Ministerstwa Edukacji i Nauki<sup>25</sup>. Redakcja podejmowała

---

13 „Rocznik Skrzatuski”, dostęp 8.12.2023, <http://www.rocznikskrzatuski.pl>.

14 „Rocznik Skrzatuski”, dostęp 8.12.2023, <https://pbn.nauka.gov.pl/core/#/journal/view/61b9abfdad204581b62ebb0c/current>.

15 The Central European Journal of Social Science and Humanities; „Rocznik Skrzatuski”, dostęp 8.12.2023, <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.cejsh-fbc814c6-e18f-4603-9b89-270a45fb3c47>.

16 „Rocznik Skrzatuski”, dostęp 8.12.2023, <https://journals.indexcopernicus.com/search/journal/issue?issueId=all&journalId=15815>.

17 The Central and Eastern European Online Library; „Rocznik Skrzatuski”, dostęp 8.12.2023, <https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=1832>.

18 „Rocznik Skrzatuski”, dostęp 8.12.2023, <https://bazhum.pl/bib/journal/836>.

19 „Rocznik Skrzatuski”, dostęp 8.12.2023, <https://kanalregister.hkdir.no/publiseringsskanaler/erihplus/periodical/info.action?id=490775>.

20 „Rocznik Skrzatuski”, dostęp 8.12.2023, <https://bibliotekanauki.pl/journals/807>.

21 „Rocznik Skrzatuski”, dostęp 8.12.2023, <https://mostwiedzy.pl/pl/magazine/rocznik-skrzatuski,30911-1>.

22 WT US Szczecin.

23 Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej w Pile.

24 Biskup pomocniczy diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

25 „Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dnia 03 listopada 2023 r. o zmianie i sprostowaniu komunikatu w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych”, poz. 32322, dostęp 8.12.2023, <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/komunikat-ministra-edukacji-i-nauki-z>



decyzję o druku w wydawnictwach naukowych (Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii i Eksploatacji – Radom, Pallottinum i Bernardinum).

Autorzy artykułów to zarówno naukowcy z lokalnego środowiska naukowego, jak również z całej Polski i z zagranicy. Redakcja umożliwia również publikowanie materiałów początkującym naukowcom (tab. 2).

Czytelnik ma swobodny dostęp w internecie do pełnych wersji artykułów opublikowanych w czasopiśmie, które są zamieszczone na stronie internetowej rocznika (rocznik-skrzatuski.pl), bez barier finansowych i ograniczeń technicznych. Redakcja czasopisma nie pobiera opłat za wydanie publikacji.

Tabela 2. Lista autorów „Rocznika Skrzatuskiego” i liczba opublikowanych artykułów/recenzji/sprawozdań/homilii w latach 2013–2023

Lp.	Nazwisko i imię autora	Ogólna liczba artykułów/ recenzji/sprawozdań/ homilii	Tematyka
1	2	3	4
1	Antosik Agnieszka	1	recenzja
2	Bartosiewicz Alicja*	1	historia Kościoła
3	Bartosik Przemysław	3	sprawozdania, recenzje
4	Bastowska Krystyna	1	historia sztuki
5	Bielawny Krzysztof	1	historia Kościoła
6	Bochan Maria	2	hagiografia
7	Bujak Janusz	2	teologia
8	Ceynowa Tadeusz	28	archiwistyka, historia Kościoła, recenzje, kalendarium
9	Ciołek Wojciech	1	prawo kanoniczne
11	Czaja Zygmunt	2	duchowość
12	Dajczak Edward	14	homilie, konferencje
13	Dresler Rafał	1	prawo kanoniczne
14	Dzięga Andrzej	1	homilia
15	Fechner Dorota	1	recenzja
16	Fijałkowski Marek	8	historia sztuki, historia
17	Gądecki Stanisław	1	homilia
18	Gąsiorowski Łukasz	1	bibliistyka
19	Glemp Józef	1	homilia
20	Grzybowska Anna*	2	historia Kościoła
21	Huńko Mateusz*	1	historia Kościoła
22	Kapuściński Sebastian*	1	historia Kościoła
23	Karlina Roksana	1	historia Kościoła

1	2	3	4
24	Klejna-Wendt Piotr	2	historia/historia Kościoła
25	Klessa Edwin	10	sprawozdania
26	Klimaszewska Beata*	2	historia Kościoła
27	Kochaniewicz Bogusław	1	mariologia
28	Kołodziej Bernard	1	recenzja
29	Kozioł Bogusław	1	teologia
30	Kramar Jurij	1	historia Kościoła
31	Kubicki Karol	1	historia Kościoła
32	Kuczkowska Alicja	2	Sprawozdania
33	Kwiatkowski Dariusz	1	recenzja
34	Langa Anna	3	duchowość
35	Lemański Janusz	4	bibliistyka
36	Lityński Tadeusz	1	homilia
37	Łaszewski Wincenty	2	mariologia
38	Łyjak Wiktor Zygmunt	2	muzykologia
39	Marciniec Marek	1	sprawozdanie
40	Mazur Radosław	1	katechetyka
41	Mazurkiewicz Krzysztof*	2	heraldyka
42	Mielnik Paweł	2	filozofia
43	Mąkosa Paweł	1	recenzja
44	Mosakowski Zachariasz	1	sprawozdanie
45	Nowiński Janusz	3	historia sztuki
46	Nycz Kazimierz	1	homilia
47	Parfianowicz Wojciech	1	media
48	Polak Wojciech (abp)	2	homilie
49	Polak Wojciech	1	recenzja
50	Prejs Roland	1	historia Kościoła
51	Razyhrayev Oleh	1	historia Kościoła
52	Romanik Henryk	4	sztuka sakralna, konserwatorstwo
53	Rybak Andrzej*	2	historia Kościoła
54	Rypniewska Krystyna	2	historia sztuki
55	Ryś Grzegorz	5	homilie
56	Siemieniec Tomasz	1	bibliistyka
57	Sienkiewicz Edward	4	teologia dogmatyczna
58	Soroczyńska Sylwia*	1	teologia dogmatyczna
59	Stanisławski Zbigniew	1	archeologia
60	Stróżyński Jacek	1	historia Kościoła
61	Szauer Remigiusz	2	sojologia

1	2	3	4
62	Szczepaniuk Piotr	2	duchowość
63	Szymański Józef	1	recenzja
64	Tomaszewski Tomasz	8	bibliistyka
65	Wąsowicz Jarosław	21	działalność salezjanów w Skrzatuszu
66	Wejman Grzegorz	3	duchowość, mariologia
67	Wieczorkowska Małgorzata*	1	archiwistyka
68	Wiśniewski Gerard*	1	historia Kościoła
69	Witka-Jeżewski Zbigniew	1	psychologia
70	Witkowska Jadwiga	1	sprawozdanie
71	Wojtalewicz Paweł	2	prawo kanoniczne
72	Wojtczak Jan	1	teologia pastoralna
73	Wojtkiewicz Krzysztof	1	mariologia
74	Woźniak Zbigniew	1	komunikacja
75	Wójcik Barbara	1	sprawozdanie
76	Wójtowicz Wojciech	2	teologia fundamentalna
77	Zadarko Krzysztof	9	kaznodziejstwo, historia
78	Zbudniewek Janusz	1	historia Kościoła
79	Żuchowski Tomasz*	1	historia Kościoła

\* Artykuł jest zredagowanym fragmentem pracy magisterskiej.

Źródło: „Rocznik Skrzatuski” 1–11 (2013–2023).

W związku z tym, że Biblioteka WSD jako wydawca nie posiada własnych środków na działalność wydawniczą, redaktor naczelny od drugiego tomu regularnie pozyskuje darczyńców i sponsorów<sup>26</sup>. Nakład czasopisma oscylował między 470 a 600 egzemplarzami.

Projektując okładkę każdego tomu rocznika<sup>27</sup>, redakcja stara się umieszczać na niej ilustrację nawiązującą do bieżących wydarzeń w Sanktuarium Skrzatuskim<sup>28</sup>. Poniżej przykładowo zamieszczono okładki z tomów 7 (ilustracja nawiązuje do wydania drukiem tzw. *Kroniki Delardta*) oraz 11 (Pieta Skrzatuska z nowymi koronami z okazji jubileuszu 50-lecia diecezji).

26 Rocznik Skrzatuski, „Sponsorzy i darczyńcy”, dostęp 15.12.2023, [http://www.rocznikskrzatuski.pl/spon\\_dar.htm](http://www.rocznikskrzatuski.pl/spon_dar.htm).

27 Okładki projektowane są przez dr inż. Magdalenę Florianowicz.

28 Wszystkie okładki są dostępne tutaj: Rocznik Skrzatuski, „Archiwum”, <http://www.rocznikskrzatuski.pl/archiwum.htm>.



Fot. 1–2. Okładka „Rocznika Skrzatuskiego” z tomów 7 i 11.

### 3. Perspektywy

Dalszy rozwój czasopisma związany jest z aplikowaniem do bazy Directory of Open Access Journals (DOAJ, doaj.org), SCOPUS i Web of Science i w związku z tym z uzyskaniem większej liczby punktów na liście ministerialnej. Planowane jest także poszerzenie rady naukowej.

Redakcja stawia sobie za cel pozyskiwanie nowych autorów, zwłaszcza z dziedziny historii sztuki, którzy zajęliby się przybliżeniem bogatej architektury barokowego kościoła sanktuaryjnego. Planowane jest także nawiązanie kontaktów ze środowiskiem niemieckim (potomkowie dawnych mieszkańców Skrzatusza i ziemi wałeckiej), którzy zachowali nieznane polskiemu czytelnikowi źródła związane z przeszłością regionu. Coroczne recenzowanie periodyku „Johannesbote” pozwala na przedstawienie częściowej spuścizny (wspomnienia) przedwojennych niemieckich mieszkańców.

Redakcja będzie jeszcze wnikliwiej sprawdzać oryginalność tekstów przesyłanych do druku, posługując się dostępnymi systemami antyplagiatowymi. W etyce wydawniczej przedstawiono standardy oczekiwanego zachowania etycznego dla wszystkich stron zaangażowanych w publikację w czasopiśmie „Rocznik Skrzatuski” (autora, redaktora

czasopisma i redakcji, recenzentów i wydawcę). Wszystkie artykuły przesłane do publikacji w roczniku są recenzowane pod kątem autentyczności, kwestii etycznych i użyteczności<sup>29</sup>.

Czasopismo będzie umożliwiało w dalszym ciągu publikowanie pierwszych tekstów naukowych młodym adeptom nauki.

## Zakończenie

„Rocznik Skrzatuski” ukazuje się od 2013 roku, kiedy wydano pierwszy jego tom. Podjęte wówczas decyzje wydawnicze i zaangażowanie zespołu redakcyjnego spowodowały wydawanie kolejnych numerów. Dla czasopism ważnym elementem ocenianym przez ekspertów jest regularność. To udało się perfekcyjnie, gdyż każde kolejne wydanie było dostępne na 15 września, liturgiczne wspomnienie Matki Bożej Bolesnej. Taką precyzją czasową mogą poszczycić się tylko nieliczne redakcje. Rozpoznawalny już tytuł w środowisku naukowym, nie tylko lokalnym, powoduje, że publikują w nim nie tylko stali autorzy, ale ciągle pojawiają się nowi. Odkrywane i opracowywane źródła historyczne do dziejów Skrzatusza i ziemi wałeckiej dają możliwość historykom do dalszych badań. Duże pole do popisu mają także historycy sztuki, którzy mogą podjąć się ciekawych badań barokowej architektury świątyni i jej bogatego wyposażenia. Z pewnością ważną dziedziną do opracowania pozostaje obecny ruch pielgrzymkowy i osobiste doświadczenia duchowe związane z pobytem w sanktuarium Matki Bożej Bolesnej. Poza interesującą perspektywą tematyczną redakcja ma również na celu ciągłe podnoszenie standardów wydawniczych i aplikowanie do kolejnych znaczących baz naukowych.

## Bibliografia

- 30 lat seminariów duchownych na Pomorzu Zachodnim*, red. Tadeusz Ceynowa. Koszalin: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego, 2013.
- 40-lecie Diecezji Koszalińsko-Kołońskiej 1972–2012*, red. Tadeusz Ceynowa. Koszalin: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego, 2012.
- 50 lat Kościoła koszalińsko-kołońskiego*, red. Tadeusz Ceynowa. Radom: Wydawnictwo Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Eksploatacji; Koszalin: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie, Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołońskiej, 2022.
- 500-lecie reformacji. Historia i perspektywy*, red. Krystyna Krawiec-Złotkowska, Pola Pauba. Słupsk: Wydawnictwo Akademii Pomorskiej w Słupsku; Koszalin: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie, 2020.
- Bąk, Ludwik. *Ziemia wałecka w dobie reformacji i kontrreformacji w XVI–XVIII w.* Piła: Wydawnictwo Ekolog, 1999.

<sup>29</sup> Więcej o etyce wydawniczej: „Etyka wydawnicza”, *Rocznik Skrzatuski*, dostęp 15.12.2023, [http://www.rocznikskrzatuski.pl/etyka\\_wydawnicza.htm](http://www.rocznikskrzatuski.pl/etyka_wydawnicza.htm).

Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie. „Polecamy nowości”.

Dostęp 15.12.2023. <http://www.bibliotekawsd.koszalin.opoka.org.pl/polecamy.html>.

Bończa-Bystrzycki, Lech. „Zarys dziejów Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w granicach diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej”. W: *Schematyzm Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1998*, red. Krzysztof Zadarko, 83–87. Koszalin: Kuria Biskupia Koszalińsko-Kołobrzeska, 1998.

Bończa-Bystrzycki, Lech. *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w granicach diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej (X–XX/XXI wiek)*. Koszalin: Wydawnictwo Lech Bończa-Bystrzycki, 2012.

Ceynowa Tadeusz. „Wstęp”. *Rocznik Skrzatuski* 1 (2013): 9–10.

Ceynowa, Tadeusz. „Domin Czesław”. W: *Słownik polskich teologów katolickich*. T. 9, red. Józef Mandziuk, 158–159. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2006.

Ceynowa, Tadeusz. „Ingrossatio Commissionis expeditae super miraculis imaginis B.M.V. in villa Skrzetusz de verbo ad verbum. Sprawozdanie komisji wysłanej do wsi Skrzetusz w sprawie cudów figury B.M.V.”. *Rocznik Skrzatuski* 9 (2021): 79–92.

Ceynowa, Tadeusz. „Jeź Ignacy Ludwik (1914–2007)”. W: *Słownik polskich teologów katolickich*. T. 10, red. Tomasz Błaszczuk, Waldemar Gliński, Józef Mandziuk, 453–457. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2019.

Ceynowa, Tadeusz. „Koszalińsko-kołobrzeska diecezja”. W: *Encyklopedia katolicka*. T. 9 (kol. 976–978). Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski, 2002.

Dajczak, Edward. „Wprowadzenie”. *Rocznik Skrzatuski* 1 (2013): 7.

Delerdt, Andrzej Józef. *Źródło łask Boskich nieprzebrane. Matka Boska Bolesna do Skrzatusza i Jej historia*. Koszalin: Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej. Radom: Wydawnictwo Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Eksploatacji, 2021.

Delerdt, Andrzej Józef. *Źródło łask Boskich nieprzebrane. Matka Boska Bolesna do Skrzatusza i Jej historia*. Szczecin: Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica; Koszalin: Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, 2017.

„*E fructu arbor cognoscitur...*” *W sześćsetną rocznicę urodzin Jana Długosza*, red. Krystyna Krawiec-Złotkowska, Tadeusz Ceynowa. Słupsk: Wydawnictwo Akademii Pomorskiej w Słupsku; Koszalin: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie, 2019.

Florianowicz, Magdalena, Monika Zielonka. „Publikacje Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej w Koszalinie”. *Fides – Biuletyn Bibliotek Kościelnych* 2 (2021): 177–200.

Fridrich, Alojzy. *Historye cudownych obrazów Najświętszej Maryi Panny w Polsce*. Kraków: Wydawnictwo WAM, 2008.

Giese, Arno. *Królowa narodu Cz. 2: Strażnica katolicyzmu Sanktuarium Batki Bożej Bolesnej w Skrzatuszu Pani i Królowej Ziemi Wałecko-Pilskiej*. Pelplin: Bernardinum, 2002.

Hagedorn, Krzysztof. *Dzieje parafii w Skrzatuszu w Polsce porozbiorowej*, mps. Lublin, 1988.

Hagedorn, Krzysztof. „Powstanie parafii w Skrzatuszu i jej uposażenie”. *Seminare* 11 (1995): 225–228.

- Jeż, Ignacy. *Przygody z Opatrznością, z biskupem Ignacym Jeżem rozmawiają Alina Petrowa-Wasilewicz i ks. Krystian Kukowka*. Katowice: Księgarnia św. Jacka, 2004.
- Kardynał Stefan Wyszyński. *Prymas, Mąż Stanu, Błogosławiony*. Radom: Wydawnictwo Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Eksploatacji; Koszalin: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie; Szczecin: Instytut Nauk Teologicznych Uniwersytetu Szczecińskiego, 2021.
- „Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dnia 03 listopada 2023 r. o zmianie i sprostowaniu komunikatu w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych”, poz. 32322. Dostęp 8.12.2023. <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/komunikat-ministra-edukacji-i-nauki-z-dnia-03-listopada-2023-r-o-zmianie-i-sprostowaniu-komunikatu-w-sprawie-wykazu-czasopism-naukowych-i-recenzowanych-materialow-z-konferencji-miedzynarodowych>.
- Korytkowski, Jan. *Brevis descriptio historio-geographica ecclesiarum archidioecesis Gnesnensis et Posnaniensis*. Gnesnae, 1888.
- Koszalińsko-Kołoברzeskie Wiadomości Diecezjalne*, red. Tadeusz Ceynowa. Koszalin: Kuria Biskupia Koszalińsko-Kołoברzeska.
- Kozłowski, Kazimierz. „Narodziny diecezji szczecińsko-kamieńskiej i koszalińsko-kołoברzeskiej (1945–1975)”. W: *Źródła do Dziejów Pomorza Zachodniego*. T. 14, 95–103. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, 2012.
- Ks. Piotr Skarga SJ w Roku Jubileuszowym 2012, red. Krystyna Krawiec-Złotkowska. Słupsk: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku; Koszalin: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego, 2014.
- Listy pasterskie biskupów diecezji koszalińsko-kołoברzeskiej*, red. Tadeusz Ceynowa. Koszalin: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego, 2012.
- „O Kościele Jezusa Chrystusa dzisiaj”. *Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Doktorowi Wojciechowi Wojtowiczowi*, red. Edward Sienkiewicz. Koszalin–Poznań, Pallottinum, 2020.
- Rocznik Diecezji Koszalińsko-Kołoברzeskiej*, red. Tadeusz Ceynowa. Koszalin: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie, Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołoברzeskiej.
- Rocznik Skrzatuski. „Archiwum”. Dostęp 15.12.2023. <http://www.rocznikskrzatuski.pl/archiwum.htm>.
- Rocznik Skrzatuski. „Etyka wydawnicza”. Dostęp 15.12.2023. [http://www.rocznikskrzatuski.pl/etyka\\_wydawnicza.htm](http://www.rocznikskrzatuski.pl/etyka_wydawnicza.htm).
- Rocznik Skrzatuski. „Sponsorzy i darczyńcy”. Dostęp 15.12.2023. [http://www.rocznikskrzatuski.pl/spon\\_dar.htm](http://www.rocznikskrzatuski.pl/spon_dar.htm).
- „Rocznik Skrzatuski”. Dostęp 8.12.2023. <http://www.rocznikskrzatuski.pl>.
- „Rocznik Skrzatuski”. Dostęp 8.12.2023. <https://bazhum.pl/bib/journal/836>.
- „Rocznik Skrzatuski”. Dostęp 8.12.2023. <https://bibliotekanauki.pl/journals/807>.
- „Rocznik Skrzatuski”. Dostęp 8.12.2023. <https://journals.indexcopernicus.com/search/journal/issue?issueId=all&journalId=15815>.
- „Rocznik Skrzatuski”. Dostęp 8.12.2023. <https://kanalregister.hkdir.no/publiseringsskanaler/erihplus/periodical/info.action?id=490775>.

- „Rocznik Skrzatuski”. Dostęp 8.12.2023. <https://mostwiedzy.pl/pl/magazine/rocznik-skrzatuski,30911-1>.
- „Rocznik Skrzatuski”. Dostęp 8.12.2023. <https://pbn.nauka.gov.pl/core/#/journal/view/61b9abfdad204581b62ebb0c/current>.
- Rybicki, Adam. *Zaufajcie miłosierdziu! Biskup Czesław Domin (1929–1996)*. Katowice: Księgarnia św. Jacka, 2002.
- Schematyzm Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 2022*, red. Tadeusz Ceynowa. Koszalin: Kuria Biskupia Koszalińsko-Kołobrzeska, 2022.
- The Central and Eastern European Online Library. „Rocznik Skrzatuski”. Dostęp 8.12.2023. <https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=1832>.
- The Central European Journal of Social Science and Humanities; „Rocznik Skrzatuski”. Dostęp 8.12.2023. <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element/cejsh-fbc814c6-e18f-4603-9b89-270a45fb3c47>.
- Wąsowicz, Jarosław. „Ksiądz Lech Kasperowicz SDB (1953–2020), kustosz sanktuarium i proboszcz w Skrzatuszu w latach 1987–1992, organizator uroczystości koronacyjnej”. *Rocznik Skrzatuski* 9 (2021): 101–122.
- Wąsowicz, Jarosław. „Ksiądz Michał Winiarz SDB (1911–1988), proboszcz parafii w Skrzatuszu i kustosz sanktuarium w latach 1965–1972. Życie i twórczość”. *Rocznik Skrzatuski* 7 (2019): 97–120.
- Wąsowicz, Jarosław. „Ksiądz Stefan Kieleński SDB (1932–2017), pierwszy kustosz sanktuarium diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w Skrzatuszu”. *Rocznik Skrzatuski* 6 (2018): 43–57.
- Wąsowicz, Jarosław. „Posługa duszpasterska salezjanów w Skrzatuszu w latach 1952–1972”. *Rocznik Skrzatuski* 1 (2013): 75–89.
- Wąsowicz, Jarosław. „Salezjanie w Skrzatuszu w latach 1972–2001”. *Rocznik Skrzatuski* 4 (2016): 67–77.

**Cytowanie chicagowskie:**

Ceynowa, Tadeusz. „11 lat istnienia «Rocznika Skrzatuskiego»”. *Studia Koszalińsko-Kołobrzeskie* Nr jubileuszowy (2023): 25–40. DOI: 10.18276/SKK.2023.1-02.

**Cytowanie oksfordzkie:**

Ceynowa T., *11 lat istnienia „Rocznika Skrzatuskiego”*, „Studia Koszalińsko-Kołobrzeskie” Nr jubileuszowy (2023), s. 25–40. DOI: 10.18276/SKK.2023.1-02.